

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

શ્યામલી દાસ

વી.

ઈલા ચૌધરી અને અન્ય

નવેમ્બર ૧, ૨૦૦૬

[ન્યાયમુર્તિ શ્રી એસ. બી. સિંહા અને ન્યાયમુર્તિ શ્રી માર્કેડેય કાટજુ]

દિવાની પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮:

આદેશ ૧ નિયમ ૧૦-અરજીને સંદર્ભ અદાલત દ્વારા આ આધાર પર નકારી કાઢવામાં આવી હતી કે અરજદાર રસ ધરાવતી વ્યક્તિ ન હતી-આદેશને પડકારવામાં આવ્યો ન હતો, તેથી તેને અંતિમતા પ્રાપ્ત થઈ-મુકદ્દમા માટે અનુગામી અરજી-જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૯૪-પ.૩

(બી)

જમીન સંપાદન કાયદો, ૧૮૯૪:

કલમ ૧૮-સંદર્ભ અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર-વિસ્તાર અને ચર્ચાની મર્યાદા.

વચગાળાનો આદેશ:

મુકદ્દમામાં પક્ષકાર ન હોય તેવી વ્યક્તિની તરફેણમાં વચગાળાનો આદેશ પસાર કરી શકાતો નથી.

આ જમીન પ્રતિવાદી નંબર ૧ ના નામે હતી. તે સંપાદન કરવામાં આવ્યું હતું અને તેનો કબજો લેવામાં આવ્યો હતો. જમીન સંપાદન કલેક્ટરે પુરસ્કાર પસાર કર્યો હતો. પ્રતિવાદી નં. ૧ પુરસ્કારથી અસંતુષ્ટ હતા અને જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૮૪ ની કલમ ૧૮ હેઠળ સંદર્ભ માંગ્યો હતો..

અપીલકર્તાએ પ્રતિવાદીઓને પુરસ્કારની ચુકવણી પર પ્રતિબંધ મૂકવા અને તે જમીનની હક્કમાલિક હોવાની ઘોષણા કરવા માટે ફરજિયાત મનાઈ હુકમ માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો. દાવો હજુ પેન્ડિંગ હતો. ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હોવા છતાં, અપીલકર્તાએ અગાઉ જમીન સંપાદન સામે વાંધો ઉઠાવતી બે અરજીઓ કલેક્ટર સમક્ષ દાખલ કરી હતી. તેણીએ સંદર્ભ કાર્યવાહીમાં તેણીની પક્ષકાર તરીકે દાખલ થવા માટે અરજી પણ દાખલ કરી હતી, જેને જમીન સંપાદન ન્યાયાધીશે તા. ૨૨.૬.૨૦૦૪ પર આ આધાર પર ફગાવી દીધી હતી કે

તેણી કલમ ૩(બી)હેઠળ રસ ધરાવતી વ્યક્તિ નથી. આ આદેશને પડકારવામાં આવ્યો ન હતો અને તેથી તેને અંતિમતા પ્રાપ્ત થઈ હતી. ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલી રિટ પિટિશનને મંજૂરી સાથે જાળવી ન શકાય તેવી ગણાવીને ફગાવી દેવામાં આવી હતી. કલમ-૩૦ સાથે કલમ-૩૧ વાંચતા અપીલકર્તાને કલેક્ટર સમક્ષ અરજી કરવાની સ્વતંત્રતા હતી. જોકે, તેમણે કોઈ અરજી દાખલ કરી નહોતી. મહેસૂલ સત્તાવાળાઓ સમક્ષ તેમની અરજી રૂબરૂમાં સફળ થઈ હતી. હાઈકોર્ટ દ્વારા ઉપરોક્ત આદેશના અમલ પર સ્ટે મૂકવામાં આવ્યો હતો. ઉપરોક્ત કથિત અનુગામી ઘટનાના આધારે, અપીલકર્તા દ્વારા સંદર્ભ કાર્યવાહીમાં તેણીને સામેલ કરવા માટે બીજી અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી.

સંદર્ભ કેસોને જમીન સંપાદન ન્યાયાધીશ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાએ તે જ પડકાર ફેંક્યો હતો જેમાં ચુકવણીને સ્થગિત રાખવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ સ્ટે ખાલી કરવા માટે અરજી દાખલ કરી હતી, જેને ફગાવી દેવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ તેમણે ભારતના બંધારણની કલમ-૨૨૭ હેઠળ સફળતાપૂર્વક અરજી દાખલ કરી હતી.આથી વર્તમાન અપીલ દાખલ કરવામાં આવેલ છે.

અપીલને નકારી કાઢીને, કોર્ટે. ઠેરવ્યું કે:

૧.૧.જમીન સંપાદન કાયદો પોતે જ એક સંપૂર્ણ સંહિતા છે. તે માત્ર તે જ નહીં કે જેમની જમીન હસ્તગત કરવામાં આવી છે, પણ જેઓ એનાયત કરેલી રકમ અથવા તેના કોઈપણ વિભાજનનો દાવો કરે છે તેમને પણ ઉપાયોની જોગવાઈ કરે છે. જમીન સંપાદન ન્યાયાધીશ તેના અધિકારક્ષેત્રને સંદર્ભના આદેશમાંથી મેળવે છે. તે આ રીતે બંધાયેલ છે. તેનો અધિકારક્ષેત્ર કલેક્ટર દ્વારા આપવામાં આવેલા એવોર્ડ હેઠળ ચૂકવવામાં આવેલી વળતરની રકમની પર્યાપ્તતા અથવા અન્યથા નક્કી કરવાનો છે. પ્રો ઇન્ટરસે સુઓ અથવા તેની પ્રકૃતિના કોઈપણ ઉપયોગને મનોરંજન આપવું તેના કાર્યક્ષેત્રમાં નથી.[૩૧૬-૪]

૧.૨. તેથી, સંદર્ભ ન્યાયાધીશે તેનો ૨૨.૬.૨૦૦૪ તારીખનો આદેશ પસાર કરવામાં સંપૂર્ણપણે સાચો હતો. તેમાં એક હકીકત મળી હતી કે અપીલકર્તા કાયદાની કલમ ૩ (બી) ના અર્થમાં કાર્યવાહીમાં રસ ધરાવતો પક્ષકાર ન હતો. આ આદેશને અંતિમ સ્વરૂપ મળ્યું હતું. તેથી તે ફરી ખોલી શકાયું ન હોત. તેથી, મુકદ્દમા માટેની અન્ય અરજી જાળવવા યોગ્ય ન હતી. તે સાચું હોઈ શકે છે કે દાવાની કાર્યવાહીમાં, અદાલત બદલાયેલી પરિસ્થિતિમાં દિવાની પ્રોસિજર કોડના આદેશ ૧, નિયમ ૧૦ (૨) હેઠળ બીજી અરજી કરી શકે છે. પરંતુ, સંદર્ભ ન્યાયાધીશે તેની તારીખ ૨૬.૨.૨૦૦૪ નો આદેશ પસાર કરતી

વખતે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે અપીલકર્તા રસ ધરાવતી વ્યક્તિ નથી, પછીની ઘટના હોવા છતાં બીજી અરજી જાળવવા યોગ્ય નથી.[૩૧૬-એફ-એચ]

૨. વિવાદ કરનાર વચગાળાના આદેશનો હકદાર છે, જો કે તે તેમાં પક્ષકાર હોય. જો એક અથવા બીજા કારણોસર, તેને કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર તરીકે સામેલ કરી શકાતો નથી, તો કોર્ટને તેની તરફેણમાં કોઈ વચગાળાનો આદેશ પસાર કરવાનો કોઈ અધિકારક્ષેત્ર રહેશે નહીં.[૩૧૮-એ]

૩.૧. કલમ ૩૦ અને ૩૧ હેઠળ કાર્યવાહીઅપીલકર્તાના કહેવા પર જાળવવા યોગ્ય હતી. તેણીને તે જ ફાઇલ કરવાની તક આપવામાં આવી હતી. તેમણે આ તકનો લાભ લીધો ન હતો. આ તકનો લાભ ન ઉઠાવ્યા પછી, તેઓ એક પક્ષ તરીકે સામેલ થવા માટે હકદાર ન હતા.[૩૧૭-એ]

શારદા દેવી વિ. બિહાર રાજ્ય અને અબ્ર, [૨૦૦૩] ૩ એસસીસી ૧૨૮; પ્રયાગ ઉપનિવેશ આવાસ એવં નિર્માણ સહકારી સમિતિ લિમિટેડ વિ.અલ્હાબાદ વિકાસ પ્રાધિકરણ અને એ. એન. આર., [૨૦૦૩] ૫ એસ. સી. સી. ૫૬૧ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

૩.૨.જો મુકદ્દમાની અરજી જાળવવા યોગ્ય ન હોય, તો તેને મર્યાદિત રીતે બરતરફ કરવાની જરૂર હતી. માત્ર વચગાળાના આદેશને દબાવવા માટે તેનું મનોરંજન થઈ શક્યું ન હોત. કાયદો અદાલત દ્વારા આવા અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાનું વિચારતો નથી. આવો કોઈપણ આદેશ પસાર કરવામાં આવે તો તે બિન-ન્યાયિક છે.

[૩૧૮-બી]

લક્ષ્મી ચંદ અને અન્ય . વી.ગ્રામ પંચાયત, કરચિયા અને અન્ય, જે. ટી. (૧૯૯૫) ૮ એસસી ૧૯૫, નો સંદર્ભ આપ્યો.

દિવાની અપીલ જ્યુરિસડીક્શન:દિવાની અપીલ નંબર ૪૬૩૨/૨૦૦૬.

સી. ઓ. નં. ૩૪૪૭/૨૦૦૫ માં કલકત્તા હાઈકોર્ટના ૩૦.૯.૨૦૦૫ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા તરફથી ઉદાતી યુ. લલિત, જે. એમ. ખન્ના અને શ્યામલી દાસ અપીલકર્તા-ઈન-પર્સન.

પ્રતિવાદીઓ માટે બિજન કુમાર ઘોષ અને રવીન્દ્ર નારાયણ દત્તા.

કોર્ટનો ચુકાદો આના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

એસ. બી. સિન્હા, જે. ડિલે માફી આપી.

મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

આ અપીલ ૩૦ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૫ ના ચુકાદા અને આદેશ સામે નિર્દેશિત કરવામાં આવી છે, જે કલકત્તા હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા ૨૦૦૫ ના સી. ઓ. નંબર ૩૪૪૭ માં પસાર કરવામાં આવી હતી, જેમાં અને તે હેઠળ પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા દાખલ કરેલ રિવિઝન અરજી તા. ૨૬મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૫ના ચુકાદા અને આદેશથી મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.

અપીલકર્તા અને પ્રતિવાદી નંબર ૩ એ પોતાને રાણી રશમોનીના વારસદારો અને કાનૂની પ્રતિનિધિઓ હોવાનો દાવો કર્યો હતો. અપીલકર્તા જણાવે છે કે રાણી રશમોનીના અવસાન પછી, તૌઝી નંબર ૧૪૫ ધરાવતી સમગ્ર એસ્ટેટનું હસ્તાંતરણ રાજા અમૃતા નાથ દાસ પર થયું હતું.

તેમના અવસાન પછી, મિલકત તેમના ચાર પુત્રોને સોંપવામાં આવી હતી, જે પછી તેમના કાનૂની વારસદારો વચ્ચે ભાગલા પડ્યા હતા. તાઉઝી નંબર ૧૪૫નો એક ભાગ વર્ષ ૧૯૯૩માં પશ્ચિમ બંગાળ હાઉસિંગ બોર્ડ દ્વારા હાઉસિંગ એસ્ટેટના નિર્માણ માટે હસ્તગત કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રતિવાદી નં. ૧ નું નામ સ્વીકાર્ય રીતે અધિકારોના રેકૉર્ડમાં દેખાયો છું. તેણીને સંપાદનની સૂચના આપવામાં આવી હતી. જમીનનો કબજો પ્રતિવાદી પાસેથી તા. ૧૬.૦૭.૧૯૯૭ પર લેવામાં આવ્યો હતો. જમીન સંપાદન કલેક્ટર દ્વારા તા. ૨૬.૧૧.૧૯૯૮ પર પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યો હતો. કલેક્ટર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ઉપરોક્ત ચુકાદાથી અસંતુષ્ટ, પ્રતિવાદીએ કલેક્ટરને જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૯૯૪ (ટૂંકમાં "અધિનિયમ") ની કલમ ૧૮ ની શરતોમાં સંદર્ભ આપવા વિનંતી કરી હતી; જેને અનુસરીને અથવા તેને આગળ વધારવા માટે જ્યાં તા. ૧૮.૦૨.૧૯૯૯ પર સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો. પ્રતિવાદી નંબર ૧ ના કહેવા પર કેટલાક અન્ય સંદર્ભો પણ કરવામાં આવ્યા હતા, જે ૨૦૦૧ ના એલ. એ. કેસ નંબર ૩ થી ૩૫, ૩૮ અને ૩૯ તરીકે નોંધવામાં આવ્યા હતા.

તા. ૧૫/૦૯/૨૦૦૦ ના રોજ અથવા તેની આસપાસ, અપીલકર્તાએ કલકત્તા હાઈકોર્ટ સમક્ષ કથિત જાહેર હિતની અરજી દાખલ કરી હતી, જેને ૨૦૦૦ની રિટ પિટિશન નંબર ૧૪૮૪૨ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી હતી, જેમાં જમીન સંપાદન અને અધિકારોના રેકૉર્ડમાં તેના માલિકોના નામમાં ફેરફારને પડકારવામાં આવ્યો હતો. તા. ૧૫.૦૯.૨૦૦૦ તારીખના આદેશ દ્વારા, ઉપરોક્ત રિટ અરજીને પાછી ખેંચી લેવામાં આવી હોવાનું કહીને ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

અપીલકર્તાએ દાવો નંબર ૫૭/૨૦૦૧ ધરાવતો દાવો દાખલ કર્યો હતો, જેમાં લમા દિવાની જજ, સિનિયર ડિવિઝનની અદાલતમાં જમીન સંપાદન કલેક્ટર પાસેથી પ્રતિવાદીઓને કોઈ પણ નાણાં લેવા પર પ્રતિબંધ મૂકતા ફરજિયાત મનાઈ હુકમ માટે હુકમનામું પસાર કરવા અને અપીલકર્તા તેમાં જોડાયેલી અનુસૂચિમાં વર્ણવેલ મિલકતોનો હકદાર માલિક હોવાની જાહેરાત કરવા અને કબજાની વસૂલાત માટેના હુકમનામા માટે દાવો કરવામાં આવ્યો હતો. આ દાવો હજુ પેન્ડિંગ છે.

ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હોવા છતાં, અપીલકર્તાએ બે અરજીઓ દાખલ કરી હતી, એક કલેક્ટર સમક્ષ તા. ૫.૦૮.૨૦૦૪ પર કાયદાની કલમ ૧૧ અને ૧૧-A હેઠળ અને બીજી તેની કલમ ૫ અને ૫-A હેઠળ જમીન સંપાદન સામે

વાંધો ઉઠાવીને સ્વીકાર્ય રીતે, ઉપરોક્ત અરજીઓ તે તબક્કે જાળવવા યોગ્ય ન હતી.

તેમણે દિવાની પ્રોસિજર કોડના આદેશ ૧, નિયમ ૧૦ (૨) હેઠળ અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં તેમણે ૨૦૦૧નો ઉપરોક્ત દાવો નંબર ૫૭ દાખલ કર્યો હોવાના આધારે સંદર્ભ કાર્યવાહીમાં તેમની સંડોવણી માટે વિનંતી કરી હતી. આ અરજીને વિદ્વાન જમીન સંપાદન ન્યાયાધીશે તા. ૨૨.૦૬.૨૦૦૪ ના આદેશ દ્વારા ફગાવી દીધી હતી, જેમાં તેમણે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે તે 'રસ ધરાવતી વ્યક્તિ' નથી. કાયદાની કલમ ૩ (બી) ના અર્થમાંએવું માનવામાં આવ્યું હતું કે સંદર્ભ અદાલતનો અધિકારક્ષેત્ર સંદર્ભના આદેશમાંથી ઉદ્ભવે છે, તેથી આદેશ I, દિવાની પ્રોસિજર કોડના નિયમ ૧૦ (૨) ની જોગવાઈઓ જાળવવા યોગ્ય નથી. ઉપરોક્ત આદેશની શુદ્ધતા અથવા અન્યથા પર સવાલ ઉઠાવવામાં આવ્યો નથી અને આમ, તેને અંતિમતા પ્રાપ્ત થઈ છે.

તેમણે કલકત્તા હાઈકોર્ટમાં રિટ પિટિશન પણ દાખલ કરી હતી, જેને ૨૦૦૦ની રિટ પિટિશન નંબર ૧૯૨૯૮ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત હાઈકોર્ટના એક વિદ્વાન એકલા ન્યાયાધીશે અભિપ્રાય આપ્યો હતો:

"રિટ અધિકારક્ષેત્રમાં બેઠેલી આ અદાલત આપવામાં આવેલા વળતરનો હક નક્કી કરી શકતી નથી. તેથી, જો અરજદાર વ્યથિત હોય, તો જો તેણીને સલાહ આપવામાં આવે તો તે જમીન સંપાદન અધિનિયમની કલમ ૩૧ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૩૦ હેઠળ સંદર્ભ માટે કલેક્ટર સમક્ષ અરજી કરવા માટે ખુલ્લી છે. કલમ ૩૦ કોઈપણ સમયમર્યાદાની ધારણા કરતું નથી અને જો આવી અરજી કરવામાં આવે તો તે કોઈપણ સમયે કરી શકાય છે, કલેક્ટર તે નક્કી કરી શકે છે અને કાયદા અનુસાર ઉપરોક્ત અરજી પર યોગ્ય આદેશ પસાર કરી શકે છે. હું (એસ. આઈ. સી.) કલમ ૩૦ ની જોગવાઈ હેઠળ સંદર્ભ આપવા માટે જરૂરી છું અને કલમ ૩૧ નો પણ આશરો લઈ શકું છું જો વિવાદની તપાસ કર્યા પછી તેણીને તેના પોતાના ડહાપણ અને વિવેકબુદ્ધિ અનુસાર એવી સલાહ આપવામાં આવે કે ત્યાં પ્રથમ દૃષ્ટિએ વિવાદ અસ્તિત્વમાં છે જેની તપાસ કરવાની જરૂર છે. આવા સંજોગોમાં, કલેક્ટરને વિવાદનો ચુકાદો આપવાનો અધિકાર નથી, જે અદાલત દ્વારા ચુકાદાનો વિષય છે, તે માત્ર એટલું જ કહેવાનો છે કે કોઈ પણ વિવાદને ઉઠાવતો કોઈ પ્રથમ દૃષ્ટિએ કેસ નથી અને જો પ્રથમ દૃષ્ટિએ કેસ અસ્તિત્વમાં હોય તો તેણે કલમ ૩૧ સાથે વાંચીને કલમ ૩૦ હેઠળ સંદર્ભ આપવો પડશે. વધુ ચૂકવણી કરવામાં આવે તે પહેલાં આ નિર્ણય લેવાનો છે. કલેક્ટર અન્ય હાજર (એસ. આઈ. સી.) પ્રતિવાદીઓને પણ સાંભળશે જેમને અરજદાર તારીખથી એક અઠવાડિયાના સમયગાળામાં રિટ પિટિશનની

નકલ સાથે આ આદેશની નકલ આપશે, ડિફોલ્ટમાં, આ આદેશ પાછો ખેંચી લેવામાં આવશે.

તે વિવાદમાં નથી કે તેણી દ્વારા ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ હેઠળ આવી કોઈ અરજી દાખલ કરવામાં આવી ન હતી. આમ, તેમણે કાયદાનો આશરો લેવાની તકનો લાભ લીધો ન હતો.

તેમણે પ્રોબેટની મંજૂરી માટે બીજી અરજી દાખલ કરી હતી જેને ૨૦૦૬ના ઓએસ નંબર ૧ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી હતી. દિવાની પ્રોસિજર કોડના આદેશ VII, નિયમ ૧૧ હેઠળ એક આદેશ અલીપુરના વિદ્વાન એડિશનલ જિલ્લા ન્યાયાધીશ દ્વારા તેના સંબંધમાં તેને તુરંત હોવાનું કહીને પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. તેમા કહ્યું:

"વાદીએ પોતે જણાવ્યું હતું કે કેસ નંબરના સંબંધમાં મૂળ વસિયતની મંજૂરી છે. ૧૯૬૧ની કલમ ૩૩, જિલ્લા પ્રતિનિધિ ન્યાયાધીશ, અલીપુર.આ સંબંધમાં એલ. ડી. પ્રતિવાદીઓના વકીલે ૭૩ સી. ડબલ્યુ. એન. ૮૨૦ માં નોંધાયેલા નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો જેમાં એવું માનવામાં આવ્યું છે કે પ્રશ્નમાં વસિયત અને જેના માટે પ્રતિવાદી દ્વારા પ્રોબેટ મંજૂર કરતો હાલનો દાવો

બનાવટી છે એટલે કે ૧૭મી એપ્રિલ, ૧૯૨૧ના રોજ વસિયતકર્તા અમૃતા નાથ દ્વારા કરવામાં આવેલી કથિત વસિયત.

તે ખૂબ જ રમૂજી બાબત છે કે વાદીએ વાદીની તરફેણમાં ખાસ કરીને અનુસૂચિ એ, બી અને સીમાં ઉલ્લેખિત મિલકતો અને જામીનગીરીઓ અને અન્ય અસ્કયામતોના સંદર્ભમાં ઉપરોક્ત વસિયત હેઠળ વસિયત એસ્ટેટના વહીવટ પત્રને મંજૂરી આપવા માટે પ્રાર્થના કરી હતી, પરંતુ જ્યારે વસિયત કરવામાં આવી હતી ત્યારે તેના વિશે કોઈ ફક્ડાટ વિશે ફરિયાદમાં ક્યાંય નહીં અને વાદીએ પણ ફરિયાદમાં 'સી' અનુસૂચિનો ઉલ્લેખ કર્યો ન હતો.

ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગો અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવાને ધ્યાનમાં લેતા મારો અભિપ્રાય છે કે જો દાવામાંના તમામ દાવાઓને સંપૂર્ણ રીતે સ્વીકારવામાં આવે તો પણ, દાવો કરવાનો કોઈ સ્પષ્ટ અધિકાર જાહેર કરતું નથી અને માંગ્યા મુજબ કોઈ રાહત આપવાનું શક્ય નથી અને મને વધુમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે દાવો તુરંત છે અને તેના તથ્યો પર આ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નિર્ણય લઈ શકાતો નથી જેથી સુનાવણી માટે મુશ્કેલ પ્રક્રિયા ટાળી શકાય કારણ કે પ્રતિવાદી દ્વારા દાવાની જાળવણીને પ્રારંભિક મુદ્દા તરીકે નક્કી કરવા માટે દાખલ કરવામાં આવેલી હાલની અરજી ન્યાયી છે અને વાદી સામે જવાબ આપવામાં આવે છે.

જોકે, મહેસૂલ સત્તાવાળાઓ સમક્ષ તેણીની અરજી ૨૦૦૫માં સફળ રહી હતી. જોકે, આ આદેશના અમલ પર હાઈકોર્ટ દ્વારા સ્ટે મૂકવામાં આવ્યો હતો. ઉપરોક્ત કથિત અનુગામી ઘટનાના આધારે અથવા તેના આધારે, અપીલકર્તા દ્વારા સંદર્ભ કાર્યવાહીમાં તેણીને સામેલ કરવા માટે અહીં બીજી અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી.

વિશેષ જમીન સંપાદન ન્યાયાધીશે ૨૬મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૪ના ચુકાદા અને ચુકાદા દ્વારા સંદર્ભ કેસોને મંજૂરી આપી હતી. જમીન સંપાદન ન્યાયાધીશના ઉપરોક્ત ચુકાદાને રદ કરવા માટે અપીલકર્તા દ્વારા અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ અરજી પર વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો અને વિવિધ કેસ નોંધવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. ૧૨મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૫ના આદેશ દ્વારા, એક નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે એલ. એ. કેસ નંબર ૩ થી ૩૩, ૩૮ અને ૩૯ સંબંધિત ચૂકવણીઓ આગામી આદેશો સુધી સ્થગિત રાખવામાં આવે.

પ્રતિવાદી નંબર ૧એ ૧૫મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૫ના રોજ વિશેષ ન્યાયાધીશ સમક્ષ અરજી દાખલ કરી હતી, જેના પર અગાઉના આદેશની સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી હતી. એમ કહીને કે તે અદાલતમાં વળતરની રકમ જમા કરવાની પ્રક્રિયાને અસર કરશે નહીં. એકપક્ષીય સ્ટે ખાલી કરવા માટે અરજી દાખલ કરવામાં આવી

હતી પરંતુ ૧૭ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૫ ના આદેશ દ્વારા તેને નકારી કાઢવામાં આવી હતી.

કલમ ૨૨૭ હેઠળ પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓને વિવાદિત ચુકાદાને કારણે મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.

અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી ઉદય યુ. લલિતે રજૂઆત કરી હતી કે તેણીને કોઈ મંચ પર તોઝી નંબર ૧૪૫ ના સંદર્ભમાં તેણીનો ખિતાબ મેળવવાની તક આપવી જોઈએ. પછીની ઘટનાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, એટલે કે., વર્ષ ૨૦૦૫માં મહેસૂલ રેકૉર્ડમાં સુધારો કરવો અને ૨૦૦૧નો ઉપરોક્ત માલિકી હકનો દાવો નંબર ૫૭ હજુ પણ પેન્ડિંગ છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, ઉચ્ચ અદાલતને વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે તેણે વિવાદિત ચુકાદો પસાર કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જ્યાં સુધી જમીન સંપાદન કલેક્ટર દ્વારા જમા કરાયેલી રકમ ઉપાડવા સંબંધિત શરતો લાદીને અપીલકર્તાને કેટલાક રક્ષણ આપવામાં નહીં આવે, ત્યાં સુધી તે સુરક્ષિત રહેશે નહીં.

બીજી તરફ પ્રતિવાદી નંબર ૧ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી બિજન કુમાર ઘોષે વિવાદિત ચુકાદાને ટેકો આપ્યો હતો.

આ કાયદો પોતે જ એક સંપૂર્ણ સંહિતા છે. તે માત્ર તે જ નહીં કે જેમની જમીન હસ્તગત કરવામાં આવી છે, પણ જેઓ એનાયત કરેલી રકમ અથવા તેના કોઈપણ વિભાજનનો દાવો કરે છે તેમને પણ ઉપાયોની જોગવાઈ કરે છે. જમીન સંપાદન ન્યાયાધીશ તેના અધિકારક્ષેત્રને સંદર્ભના આદેશમાંથી મેળવે છે. તે આ રીતે બંધાયેલ છે. તેનો અધિકારક્ષેત્ર કલેક્ટર દ્વારા આપવામાં આવેલા એવોર્ડ હેઠળ ચૂકવવામાં આવેલી વળતરની રકમની પર્યાપ્તતા અથવા અન્યથા નક્કી કરવાનો છે. પ્રો ઇન્ટરસે સુઓ અથવા તેની પ્રકૃતિના કોઈપણ ઉપયોગને મનોરંજન આપવું તેના કાર્યક્ષેત્રમાં નથી.

તેથી, વિદ્વાન સંદર્ભ ન્યાયાધીશે તેનો તા. ૨૨/૦૬/૨૦૦૪ નો આદેશ પસાર કરવામાં સંપૂર્ણપણે સાચો હતો. તેમાં એક હકીકત મળી હતી કે અપીલકર્તા કાયદાની કલમ ૩ (બી) ના અર્થમાં કાર્યવાહીમાં રસ ધરાવતો પક્ષકાર ન હતો. આ આદેશને અંતિમ સ્વરૂપ મળ્યું હતું. તેથી તે ફરી ખોલી શકાયું ન હોત. તેથી, મુકદ્દમા માટેની અન્ય અરજી જાળવવા યોગ્ય ન હતી. તે સાચું હોઈ શકે છે કે દાવાની કાર્યવાહીમાં, અદાલત બદલાયેલી પરિસ્થિતિમાં દિવાની પ્રોસિજર કોડના આદેશ ૧, નિયમ ૧૦ (૨) હેઠળ બીજી અરજી કરી શકે છે. પરંતુ, વિદ્વાન સંદર્ભ ન્યાયાધીશે તેનો તારીખ ૨૬.૨.૨૦૦૪ નો આદેશ પસાર કરતી વખતે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે, અપીલકર્તા રસ ધરાવતી વ્યક્તિ ન હતી, અમારા મતે, પછીની ઘટના હોવા છતાં બીજી અરજી જાળવવા યોગ્ય ન હતી.

તે કહેવાની એક વાત છે કે અધિનિયમની કલમ ૩૦ અને ૩૧ હેઠળની કાર્યવાહી અપીલકર્તાના કહેવા પર જાળવવા યોગ્ય હતી.તેણીને કલકત્તા હાઈકોર્ટ દ્વારા તેના તા. ૨૨.૦૯.૨૦૦૦ ના આદેશના સંદર્ભમાં તે જ ફાઈલ કરવાની તક આપવામાં આવી હતી. તેમણે આ તકનો લાભ લીધો ન હતો. આ તકનો લાભ ન ઉઠાવ્યા પછી, અમારા મતે, તેઓ એક પક્ષ તરીકે સામેલ થવા માટે હકદાર ન હતા.

આ અદાલત પાસે "રસ ધરાવતી વ્યક્તિ" શબ્દના દાયરામાં કોણ આવશે તે પ્રશ્ન પર વિચાર કરવા માટે અમુક પ્રસંગો હતા.

શારદા દેવી વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય અને અન્ન, [૨૦૦૩] ૩ એસ. સી. સી. ૧૨૮ માં એવો મત વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો હતો કે જે રાજ્ય આ જમીનની માલિકીનો દાવો કરે છે તે પક્ષકારને આ કહેવામાં રસ નથી:

"..... જો તે સરકારી જમીન હોત તો સંપાદન માટેની કાર્યવાહી શરૂ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નહોતો. સરકાર જમીન હસ્તગત કરશે નહીં, જે પહેલેથી જ તેમાં નિહિત છે. હસ્તગત કરવા માંગવામાં આવેલી મિલકતમાં રાજ્ય સરકારના પહેલાથી અસ્તિત્વમાં રહેલા અધિકાર અથવા હિત અંગેનો વિવાદ એ કાયદાની

કલમ ૧૮ અથવા કલમ ૩૦ હેઠળ નિર્ણય લેવા માટે દિવાની અદાલતમાં મોકલવા માટે સક્ષમ વિવાદ નથી. કલેક્ટર દ્વારા અદાલતમાં કરવામાં આવેલ સંદર્ભ સંપૂર્ણપણે અધિકારક્ષેત્ર વિનાનો હતો અને દિવાની અદાલતે સંદર્ભને ધ્યાનમાં લેવાનો ઇનકાર કરવો જોઈતો હતો અને તેને નકારી કાઢવો જોઈતો હતો. કાયદાની કલમ ૩૦ હેઠળની તમામ કાર્યવાહી સંદર્ભથી શરૂ થાય છે અને દિવાની કોર્ટ દ્વારા તેના પર ચુકાદો આપવો એ અંતર્ગત અધિકારક્ષેત્રના અભાવથી પીડાય છે અને તેથી તે જાહેર કરવા માટે જવાબદાર છે.

પ્રયાગમાં ઉપનિવેશ આવાસ એવં નિર્માણ સહકારી સમિતિ લિમિટેડ વિ. અલ્હાબાદ વિકાસ પ્રાધિકરણ અને એ. એન. આર., [૨૦૦૩] ૫ એસ. સી. સી. ૫૬૧, આ કોર્ટે અભિપ્રાય આપ્યો:

"તે સારી રીતે સ્થાપિત છે કે સંદર્ભ અદાલતને ત્યારે જ અધિકારક્ષેત્ર મળે છે જ્યારે આ બાબત જમીન સંપાદન અધિકારી દ્વારા કાયદાની કલમ ૧૮ અથવા ૩૦ હેઠળ તેને મોકલવામાં આવે અને તે દિવાની અદાલતને માત્ર તેને સંદર્ભિત વાંધાઓ નક્કી કરવા માટે અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તા મળી હોય. સંદર્ભ અદાલત તેના અધિકારક્ષેત્રનો વ્યાપ વિસ્તૃત કરી શકતી નથી અથવા જે બાબતો તેને સોંપવામાં આવી નથી તેનો નિર્ણય કરી શકતી નથી.

અમે એ પણ જોઈ શકીએ છીએ કે પ્રથમ દષ્ટિએ અપીલકર્તાને મિલકતમાં કોઈ અધિકાર અને હિત હોવાનું ન કહી શકાય, પરંતુ અમે તેના પર અમારો અંતિમ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવાનો ઈરાદો ધરાવતા નથી કારણ કે આ બાબત દિવાની કોર્ટ સમક્ષ વિચારણા હેઠળ છે.

વિવાદ કરનાર વચગાળાના આદેશનો હકદાર છે, જો કે તે તેમાં પક્ષકાર હોય. જો કોઈ એક કારણસર તેમને કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર તરીકે સામેલ ન કરી શકાય, તો કોર્ટને તેમની તરફેણમાં કોઈ વચગાળાનો આદેશ પસાર કરવાનો કોઈ અધિકારક્ષેત્ર રહેશે નહીં.

જો મુકદ્દમાની અરજી જાળવવા યોગ્ય ન હોય, તો તેને મર્યાદિત રીતે બરતરફ કરવાની જરૂર હતી. માત્ર વચગાળાના આદેશને દબાવવા માટે તેનું મનોરંજન થઈ શક્યું ન હોત. કાયદો અદાલત દ્વારા આવા અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાનું વિચારતો નથી. આવો કોઈપણ આદેશ પસાર કરવામાં આવે તો તે બિન-ન્યાયિક છે.

તેથી, અમને આ અપીલમાં કોઈ યોગ્યતા દેખાતી નથી. જો કે, આ બાબત સાથે વિદાય લેતા પહેલા, આપણે માત્ર એટલું જ અવલોકન કરી શકીએ છીએ કે શ્રી ઘોષની દલીલ એ છે કે લક્ષ્મી ચંદ અને અન્ય વિરુદ્ધમાં આ અદાલતના

નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને દિવાની દાવો ટકાવી રાખવા યોગ્ય ન હતો. ગ્રામ પંચાયત, કરરિયા અને અન્ય, જે. ટી. (૧૯૯૫) ૮ એસ. સી. ૧૯૫, તેના પર અમારે કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવો જરૂરી નથી. અમે વધુમાં રેકૉર્ડ પર મૂકી શકીએ છીએ કે શ્રી ઘોષ દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી છે કે દાવો રદ કરવામાં આવ્યો છે. આ બાબતમાં અમે ઉપરોક્ત નિવેદનની શુદ્ધતા અથવા અન્યથાથી ચિંતિત નથી.

ઉપરોક્ત કારણોસર, અપીલ ખર્ચ સાથે રદ કરવામાં આવે છે. વકીલની ફી રૂ. ૧૦,૦૦૦ ઠરાવવામાં આવેલ છે.

ડી. જી.

અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*